

Civilinė byla Nr. 2A-1840-221/2015

Teisminio proceso Nr. 2-13-3-03987-2011-0

Procesinio sprendimo kategorijos: 2.1.5.2;

2.1.5.4; 3.2.4.11; 3.3.1.21.

KAUNO APYGARDOS TEISMAS

S P R E N D I M A S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. lapkričio 4 d.

Kaunas

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Nijolios Indreikienės, Virginijos Lozoraitytės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Rūtos Palubinskaitės, sekretoriaujant Violetai Grigaravičienei, dalyvaujant apeliantės atstovei O. G., atsakovo M. M. atstovei advokatei Kornelijai Janonytei, atsakovės Lazdijų rajono savivaldybės administracijos atstovui K. J., teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo ieškovės Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos apeliacinį skundą dėl Alytaus rajono apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-232-470/2012 pagal ieškovės Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos ieškinį atsakovams Lazdijų rajono savivaldybės administracijai, M. M., tretiesiems asmenims, nepareiškiantiems savarankiškų reikalavimų, valstybės įmonei Veisiejų miškų urėdijai, valstybės įmonei Veisiejų regioninio parko direkcijai dėl statybą leidžiančių dokumentų pripažinimo negaliojančiais ir statybos padarinių šalinimo.

Teisėjų kolegija,

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

Ieškovė Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos (toliau – Inspekcija) prašė: pripažinti negaliojančiais statybą leidžiančius dokumentus Lazdijų rajono savivaldybės administracijos 2005 m. rugsėjo 27 d. statybos leidimą Nr. 56 ir 2010 m. spalio 28 d. leidimą statyti naujus statinius Nr. LNS-14-1010028-00124; pašalinti statybos padarinius – įpareigoti statytoją M. M. per teismo nustatytą terminą nugriauti pradėtą statyti gyvenamąjį namą, ūkinį pastatą, esančius (duomenys neskelbtini) (žemės sklypo kadastrinis Nr. (duomenys neskelbtini)), bei sutvarkyti statybvieta.

Ieškovė nurodė, kad 2011 m. nustatė, jog statybos leidimai išduoti neteisėtai, pažeidžiant Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nesilaikant procedūrų, o būtent: 2005 m. statybos leidimas išduotas M. M. vardu, nors statinių projektas parengtas O. P. vardu. Ji pateikė prašymą išduoti statybos leidimą, dalyvavo nuolatinės statybos komisijos posėdyje, atsakovas iš O. P. neperėmė jokių statytojo teisių ir pareigų, o tik pirkimo–pardavimo sutartimi įsigijo miško sklypą; 2010 m. leidimas išduotas neteisėtai – neatsižvelgta į tai, kad statinių projekto koregavimas (statinių projektas) parengtas pagal 2004 m. O. P. išduotas įgaliotų institucijų (VĮ Veisiejų regioninio parko direkcijos, VĮ Veisiejų miškų urėdijos, Alytaus regiono aplinkos apsaugos departamento Poveikio aplinkai vertinimo ir normatyvų skyriaus, AB Rytų skirstomųjų tinklų filialo Alytaus regiono Lazdijų skyriaus) projektavimo sąlygas 2005 m. projektui rengti, į Lazdijų rajono savivaldybės administracijos statinio architektūros ir statybos sklypo tvarkymo urbanistinius

projektavimo sąlygų reikalavimus Nr. R8-14, į Lazdijų rajono savivaldybės administracijos projektavimo sąlygų sąvadą Nr. R12-146, pažeidžiant Statybos įstatymo (2010 m. spalio 1 d. redakcija) 20 straipsnio 3 dalį – projektas parengtas be privalomų prisijungimo sąlygų, be įgaliotų institucijų nustatytų specialiųjų reikalavimų. Ieškovė nurodė, kad atsakovo M. M. prašymas išduoti leidimą statyti statinius nepasirašytas, data jame nenurodyta. Taip pat nurodė, kad atsakovo M. M. pageidaujami statyti statiniai suprojektuoti žemės sklype, kurio paskirtis – miškų ūkio, jam nustatytos specialiosios naudojimo sąlygos – vandens telkinių apsaugos juostos ir zonos, miško naudojimo apribojimai, kraštovaizdžio draustiniai, nacionaliniai ir regioniniai parkai. Pagal Žemės įstatymo 21 straipsnio, 26 straipsnio 1 dalies nuostatas, miškų ūkio paskirties žemėje leidžiama tik specializuotų statinių statyba: medienos sandėlių bei kitų su mišku susijusių įrenginių, poilsio aikštelių, žvėrių pašarų aikštelių statyba. Pagal Miškų įstatymą miškų ūkio paskirties žemėje yra leidžiama tik medienos sandėlių bei kitų su mišku susijusių įrenginių, poilsio, žvėrių pašarų aikštelių statyba. Visų kitų statinių statyba nėra leidžiama. Tuo tarpu M. M. statomi statiniai yra gyvenamosios paskirties, o tai prieštarauja minėtoms teisės normoms. M. M. statiniai statomi žemės sklype, kuris turi saugomos teritorijos statusą, o pagal Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punktą gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose draudžiama statyti su draustinio steigimo tikslais nesusijusius statinius, išskyrus pastatus esamose ir buvusiose sodybose. 2004 m. spalio 27 d. Lazdijų rajono savivaldybės administracijos sudaryta komisija priėmė aktą Nr. 11 „Dėl buvusios sodybos nustatymo“, kuris, ieškovės vertinimu, laikytinas neteisėtu, nes komisija neteisingai įvertino Lazdijų rajono apylinkės teismo 2003 m. liepos 8 d. sprendimą, kuriuo buvo nustatytas juridinę reikšmę turintis faktas, kad J. G. (duomenys neskelbtini), privačios nuosavybės teise valdė 1,50 ha miško, o ne faktas apie asmens pastatytus ir nuosavybės teise valdytus statinius ar buvusią sodybą sklype. Be to, pažymi, kad juridinę reikšmę turinčius faktus nustato tik teismas ir remtis komisijos aktu, patvirtinančiu, kad tam tikroje vietoje buvo sodyba, negalima.

II. Pirmosios instancijos teismo sprendimo esmė

Alytaus rajono apylinkės teismas 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimu ieškinį atmetė, priteisė iš ieškovės atsakovui M. M. 2 437,50 Lt (705,95 Eur) bylinėjimosi išlaidas.

Nurodęs, kad faktas, jog atsakovo M. M. statiniai pastatyti miškų ūkio paskirties žemėje, byloje neginčijamas, teismas pažymėjo, kad be Statybos įstatymo, statybos miškų ūkio paskirties žemėje reikalavimus taip pat nustato Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo, Miškų, Žemės įstatymai, pagal kuriuos miškų ūkio paskirties žemėje galima medienos sandėlių bei kitų su mišku susijusių įrenginių statyba (Miškų įstatymo 2 straipsnio 3 dalis, Žemės įstatymo 26 straipsnio 1 dalis); kitų nuostatų, leidžiančių statyti statinius ar pastatus miškų ūkio paskirties žemėje, įstatymuose neįtvirtinta. Projektavimo sąlygų sąvado (2004 m. gruodžio 14 d.) ir 2005 m. statybos leidimo (2005 m. rugsėjo 27 d.) išdavimo metu galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1608 patvirtintas Statybų privačioje žemėje reglamentas, kurio ginčui aktualios redakcijos 3 punkte buvo nustatyta, kad miškų ūkio paskirties žemėje esančiose sodybvietėse galima statyti naujus gyvenamuosius (vietoje buvusių), taip pat rekonstruoti esamus gyvenamuosius namus ir statyti reikiamus ūkinius pastatus; tokios praktikos buvo laikomasi iki Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimo priėmimo, kuriuo įtvirtintas draudimas urbanizuoti miškų ūkio paskirties žemę. Teismas nustatė, kad statyba M. M. žemės sklype pradėta 2005 m., t. y. iki Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimo priėmimo, darydamas išvadą, jog statybos darbų atlikimas galiojusio Miškų įstatymo nuostatų atžvilgiu laikytinas teisėtu. Teismas nurodė, kad Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punkte įtvirtinti statybų draudimai draustiniuose turi tam tikrų išlygų – leidžiama statyti pastatus esamose ir buvusiose sodybose, kai yra išlikę buvusių statinių ir (ar) sodų liekanų arba kai sodybos yra pažymėtos vietovės ar kituose planuose, taip pat nustatant juridinį faktą, todėl atsakovo M. M. (projektavimo sąlygų sąvado rengimo metu – O. P.) teisė statyti galėjo būti įgyvendinta nustačius, jog žemės sklype anksčiau buvo sodyba. Spręsdamas šį klausimą, teismas pripažino svarbiu Lazdijų rajono apylinkės

teismo 2003 m. liepos 8 d. sprendimą, kuriuo konstatuota, kad J. G. (sklypo savininkas iki nacionalizacijos) 1937 m. teisėtai įgijo žemės sklypą su pastatais. Kadangi ieškovė netvirtina, kad žemės sklype sodybos niekada nebuvo (teigia, jog šis juridinis faktas nustatytas nepakankamai išsamiai, nenurodytas teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje), bylos nagrinėjimo metu liudytojai patvirtino M. M. sklype esant išlikusį kryžių, tai teismas laikė, jog sodybos buvimo faktas statytojui M. M. priklausančiame sklype įrodytas ir Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punkte nustatyti reikalavimai įvykdyti. Teismas sprendė, kad ieškovo nurodytos aplinkybės, jog 2005 m. statybos leidimas išduotas atsakovui, o statinių projektą rengė O. P., atsakovas neperėmė iš O. P. statytojo teisių ir pareigų, jo prašymas išduoti statybos leidimą nepasirašytas ir nurodyta nepilna data, 2010 m. statybos leidimas išduotas neatsižvelgiant į tai, kad statinių projekto koregavimas parengtas pagal 2004 m. išduotas projektavimo sąlygas, nesudaro pagrindo statybos leidimą pripažinti negaliojančiu. Teismas atmetė ieškovės argumentą, kad Lazdijų rajono savivaldybės administracija neturėjo teisės išduoti 2010 m. leidimą statyti naujus statinius, nes tai prieštarauja Statybos, Miškų ir Žemės įstatymams, pažymėdamas, jog, nors ir pavadintas leidimu statyti naujus statinius, tai buvo ankstesnio projekto koregavimas, kas statybų praktikoje nėra uždrausta, priešingai – laikoma įprastu reiškiniu; tokiam leidimui išduoti, nesant esminių nukrypimų nuo pirminio projekto, naujas privalomų prisijungimo sąlygų derinimas nereikalingas, todėl nėra pagrindo 2010 m. statybos leidimą pripažinti neteisėtu. Teismas nustatė, kad ieškovės atstovas Alytaus teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus vyriausiasis specialistas K. J. kartu su trečiojo asmens VJ Veisiejų regioninio parko direkcijos atstove 2010 m. rugpjūčio 27 d. atliko statybos darbų teisėtumo patikrinimą vietoje; prieš patikrinimą K. J. iš Lazdijų rajono savivaldybės administracijos Architektūros skyriaus išsireikalavo visus su M. M. statyba susijusius dokumentus. Atmesdamas ieškovės argumentus, kad K. J. buvo kvietinis asmuo ir apžiūrėjo vietoje, ar statinys atitinka projektinius reikalavimus, teismas konstatavo, jog tuo atveju, kai statybą vietoje ir visą su ja susijusią dokumentaciją patikrina už statybų kontrolę valstybėje atsakinga institucija, statytojui neturėtų likti nė mažiausios abejonės dėl jo statybų teisėtumo, lūkestis, kad ateityje po patikrinimo nekils jokių abejonių statybos legalumu, turi būti laikomas teisėtu. Teismas pažymėjo, kad ieškovės atstovas K. J., išsireikalavęs su ginčo statyba susijusius dokumentus, būdamas atsakingas už statybų valstybinę priežiūrą, privalėjo susipažinti su byloje esančia dokumentacija ir ją įvertinti visa apimtimi, o nustatęs pažeidimus išduodant statybos leidimą, privalėjo imtis įstatyme nustatytų priemonių, tačiau to nepadarė; toks neveikimas lėmė, kad ieškovė praleido senaties terminą ieškiniui reikšti. Kadangi ieškovė kreipėsi į teismą praėjus vieneriems metams nuo statybos ir su ja susijusių dokumentų patikrinimo 2010 m. rugpjūčio 27 d., atsakovas M. M. reikalavo taikyti ieškinio senatį, ieškovės atstovė, baigiamųjų kalbų metu prašydama atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą, jei teismas laikys jį praleistu, nenurodė argumentų, kodėl tai turėtų būti padaryta, tai teismas šio prašymo netenkino. Atmetęs ieškovės argumentus dėl statybą leidžiančių dokumentų neteisėtumo, teismas atmetė ir reikalavimą įpareigoti M. M. nugriauti pradėtą statyti gyvenamąjį namą ir ūkinį pastatą bei sutvarkyti statybviетę.

III. Apeliacinio skundo ir atsiliepimo į apeliacinį skundą argumentai

Apeliaciniame skunde ieškovė prašo panaikinti Alytaus rajono apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti. Mano, kad teismas nepilnai ir neobjektyviai ištyrė visas šiai bylai turinčias esmines aplinkybes, neteisingai aiškino ir taikė tiek materialinės, tiek procesinės teisės normas, nukrypo nuo Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos, kas turėjo įtakos priimti neteisėtą sprendimą.

1. Pirmosios instancijos teismas neteisingai aiškino ir taikė Lietuvos Respublikos teisės normas, reglamentuojančias statybą miško žemėje, nepagrįstai apsiribojo nuostatomis, jog projektavimo sąlygų sąvado išdavimo metu (2004 m. gruodžio 14 d.) ir statybos leidimo Nr. 56 (2005 m. rugsėjo 27 d.) išdavimo metu galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1608 patvirtintas

Statybų privačioje žemėje reglamentas (redakcija nuo 1995 m. gruodžio 30 d. iki 2006 m. kovo 14 d.), kuris neva leido statybą miško žemėje. Vadovaudamasis Saugomų teritorijų įstatymo (redakcija nuo 2001 m. gruodžio 28 d.) 9 straipsnio 2 dalies 8 punktu, laikydamas, kad sodybos buvimo faktas statytojui M. M. priklausančiame sklype pakankamai įrodytas, neteisėtai konstatavo, jog atsakovo M. M. teisė į statybą galėjo būti realizuota. Taip pat, teismas neatsižvelgė į ieškinyje nurodytus Lazdijų rajono savivaldybės administracijos padarytus procedūrinius pažeidimus, juos nepagrįstai laikydamas neesminiais.

2. Atsižvelgiant į ginčo žemės sklypo buvimo vietą, jis turi dvejopo pobūdžio teisinį statusą – jis priskirtas miškų ūkio paskirties žemei, ir jis patenka į Veisiejų regioninio parko teritoriją. Todėl žemės sklypo teisinio statuso statybos miško ūkio paskirties žemėje santykius reguliuoja Miškų įstatymas ir Žemės įstatymas, statybos teisinius santykius draustiniuose bei nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose reglamentuoja Saugomų teritorijų įstatymas. Pagal nustatytą paskirtį miškų ūkio paskirties žemė negali būti urbanizuojama. Miškų ūkio paskirties žemėje yra leidžiama statyti tik medienos sandėlius bei kitus su mišku susijusius įrenginius (ne gyvenamuosius namus, pagalbinio ūkio pastatus ir pan.). Toks aiškinimas grindžiamas Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 17/02-24/02-06/03-22/04. Kadangi Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalis numato draudžiamus veiksmus gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose, todėl šiuo atveju Žemės įstatymo 26 straipsnio ir Miškų įstatymo 2 straipsnio 3 dalis laikytinos specialiosiomis normomis (lex specialis) Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punkto atžvilgiu. Pagal administracinių teismų praktiką Saugomų teritorijų įstatymas negali būti aiškinamas ir taikomas kaip leidžiantis netaikyti paminėtų Miškų įstatymo ir Žemės įstatymo draudimų. Teismas nepagrįstai rėmėsi tik Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punktu, nesivadovaudamas Miškų, Žemės įstatymų nuostatomis, suformuota teismų praktika.

3. Teismas nepagrįstai ir neteisėtai ginčijamų 2005 m. ir 2010 m. leidimų neva teisėtumą bei atsakovo M. M. statybą, grindė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1608 patvirtinto Statybų privačioje žemėje reglamento 3 punktu, nes šis punktas tuo metu numatė statybas miškų ūkio paskirties žemėje esamoje sodybvietėje, o nagrinėjamu atveju 2005 m. ir 2010 m. leidimai buvo išduoti naujų statinių statybai, nebuvo ir nėra juridškai įforminto esamo sodybinio (namų valdos - kitos (gyvenamosios) paskirties) žemės sklypo.

4. Lazdijų rajono savivaldybės administracijos komisija 2004 m. spalio 27 d. akte Nr. 11 „Dėl buvusios sodybos nustatymo“ nepagrįstai nustatė, kad sodybos juridinis faktas nustatytas Lazdijų rajono apylinkės teismo 2003 m. liepos 8 d. sprendimu ir kad tikslinga atstatyti buvusią sodybą sklypo rytinėje dalyje apie 50 m nuo (duomenys neskelbtini) ežero šiaurinio kranto. Lazdijų rajono apylinkės teismas nustatė juridinę reikšmę turintį faktą, kad J. G. (duomenys neskelbtini) privačios nuosavybės teise valdė 1,50 ha miško, o ne faktą apie asmens pastatytus/įsigytus ir nuosavybės teise valdytus statinius, juolab buvusią sodybą. Teigia, kad pirmosios instancijos teismas be pagrindo rėmėsi šiuo minėtu aktu, nes jis nėra juridinis dokumentas, patvirtinantis, jog tam tikroje vietoje buvo tam tikra sodyba.

5. Pirmosios instancijos teismas neteisingai ištyrė, aiškino ir kitus ieškinyje nurodytus Lazdijų rajono savivaldybės administracijos atliktus procedūrinius pažeidimus.

6. Nurodo, kad tik pilnai surinkusi informaciją – medžiagą apie 2005 m. ir 2010 m. leidimus (2011 m. liepos 27 d.), turėdama teisinį pagrindą (Statybos įstatymo 281 straipsnis), Inspekcija 2011 m. rugpjūčio 29 d. pareiškė ieškinį dėl statybą leidžiančių dokumentų pripažinimo negaliojančiais bei statybos padarinių šalinimo ir pagrįstai manė, jog nėra praleidusi ieškinio senaties termino. Inspekcija prašė atstatyti praleistą ieškinio senaties terminą, jei teismas laikys jį praleistu, tačiau teismas konstatavo, kad tam turėjo būti nurodomas teisinis argumentas. Ieškovės nuomone, atsižvelgiant į ieškinyje keliamų klausimų išnagrinėjimo svarbą, viešąjį interesą, teismas laikydamas, jog yra praleistas ieškinio senaties terminas, jį turėjo atnaujinti.

Atsiliepimu apeliacinį skundą atsakovė Lazdijų rajono savivaldybės administracija prašo apeliacinį skundą atmesti, teismo sprendimą palikti nepakeistą. Nurodo, kad nepagrįstas apeliančės teiginys, jog terminas, per kurį Inspekcija gali ir galėjo pareikšti ieškinį, prasideda nuo to momento, kai surinkta pakankamai duomenų dėl ginčijamų administracinių aktų teisėtumo bei statybos padarinių šalinimo, kadangi tiek Veisiejų regioninio parko direkcijos atstovas, tiek Alytaus teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus atstovas tikrino statybą lygiomis teisėmis ir pilna apimtimi, ką įrodo jų surašytas ir parašais patvirtintas aktas, bei faktas, kad buvo išreikalauta visa su statybomis susijusi dokumentacija. Taip pat nesutinka su apeliančės teiginiu, kad 2010 m. rugpjūčio 27 d. patikrinimo vietoje buvo nustatinėjamas statybos teisėtumo faktas – statybos darbų atitikimas statinio projekto sprendiniams, o ne statybą leidžiančio dokumento parengimo ir išdavimo atitiktis teisės aktų reikalavimams patikrinimas. Mano, kad kvalifikuoti ir patyrę valstybės institucijų – Veisiejų regioninio parko direkcijos ir Alytaus teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus atstovai, atlikdami savo tarnybines pareigas, t. y. atlikdami patikrinimą, akivaizdžiai matė, kad statybos vyksta miško ūkio paskirties žemėje, tačiau jokių pažeidimų nenumatė. Pažymi, kad 2005 m. rugsėjo 27 d. statybos leidimo Nr. 56 išdavimo metu Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas dėl statybų miškų ūkio paskirties žemėje dar nebuvo priimtas. Nurodo, kad Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punkte suformuluota išimtis, kad draudimas statyti statinius netaikomas pastatams buvusiose sodybose, kai yra nustatytas juridinis faktas.

Atsiliepime į apeliacinį skundą atsakovas M. M. prašo teismo sprendimą palikti nepakeistą. Nurodo, kad 2006 m. kovo 14 d. Konstitucinio Teismo nutarimu naujų statinių statyba miškų ūkio paskirties žemėje yra neleidžiama, tačiau leidžiama pabaigti statinius, kurie buvo pradėti statyti iki minėto Konstitucinio Teismo nutarimo. Saugomų teritorijų įstatymo (redakcija nuo 2001 m. gruodžio 28 d.) 9 straipsnio 2 dalies 8 punkte nurodyti nustatymai gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose (šiuo atveju regioniniame parke bei draustinyje) gyvenamosios paskirties statybos nedraudžia. Sodybvietės atstatymo darbai pradėti 2005 m. Duomenų, kad statybos darbai būtų pradėti vėliau, po Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimo priėmimo, byloje nėra. Teisės aktuose nėra reglamentuota tokia situacija, kuomet leidimo išdavimo procedūros metu pasikeičia žemės sklypo savininkas, nėra numatytos procedūros, kurių reikia laikytis leidimo išdavimo procese pakeičiant vieną asmenį kitu. Apeliančė nenurodo jokių teisės normų, kurias, neva, pažeidė Lazdijų rajono savivaldybės administracija, išduodama 2005 m. statybos leidimą. Ieškovė 2010 m. statybos leidimo išdavimą vertina visiškai formaliai, laikydama jog leidimas buvo išduotas naujai statybai. Tačiau 2010 m. spalio 26 d. buvo pateiktas prašymas išduoti statybos leidimą pagal parengtą projekto korektūrą. Priimant sprendimus dėl 2010 m. statybos leidimo išdavimo, buvo atsižvelgta į tai, kad statyba vyksta, o naujas statybos leidimas yra reikalingas dėl projekto koregavimo. Teisės aktai nenumatė, jog vykdant statybą miškų ūkio paskirties žemėje neleidžiama koreguoti projekto, keisti statinio parametrus. Ieškovė, kreipdamasi į teismą praėjus vieneriems metams nuo 2010 m. rugpjūčio 27 d. akto Nr. 13 surašymo, yra praleidusi ieškinio senaties terminą ginčyti administracinius aktus, o atsakovas prašo taikyti senatį. Pagrindo atnaujinti senaties terminą nėra, nes ieškovė, prašydama terminą atnaujinti, nenurodė jokių termino praleidimo priežasčių.

Atsiliepime į apeliacinį skundą trečiasis asmuo VĮ Veisiejų regioninio parko direkcija sutinka su apeliaciniu skundu ir prašo jį tenkinti. Nurodo, kad Lazdijų rajono apylinkės teismas 2003 m. liepos 8 d. sprendimu nustatė juridinę reikšmę turintį faktą, kad J. G. (duomenys neskelbtini) privačios nuosavybės teise valdė 1,50 ha miško. Šis juridinę reikšmę turinti faktas buvo pripažintas ne dėl buvusios sodybos, o siekiant J. G. atkurti nuosavybės teises į turėtą miško žemės sklypą. Todėl Lazdijų rajono savivaldybės administracijos komisija 2004 m. spalio 27 d. akte Nr. 11 „Dėl buvusios sodybos nustatymo“, iš esmės nepagrįstai (klaidingai) nurodė, kad sodybos juridinis faktas buvo nustatytas minėtu teismo sprendimu. Atsižvelgiant į tai, teisinio pagrindo leisti atkurti sodybą vadovaujantis aukščiau nurodytu teismo sprendimu, nebuvo. Pažymi, kad 2010 m. spalio 28 d. išduotas leidimas statyti naujus statinius (gyvenamąjį namą, ūkinį pastatą, vandentiekio liniją, kanalizacijos liniją, šulinį ir buitinių nuotekų valymo įrenginį), taip pat jame

nurodyta, kad statybos leidimas Nr. 56, išduotas 2005 m. rugsėjo 27 d. nuo 2010 m. spalio 28 d. negalioja. Mano, kad atsakovui M. M. teisė į statybą miškų ūkio paskirties žemėje negalėjo ir negali būti realizuota.

Kauno apygardos teismas 2013 m. birželio 20 d. nutartimi Alytaus rajono apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2014 m. kovo 21 d. nutartimi Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 20 d. nutartį panaikino ir bylą perdavė šiam teismui nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl ieškinio senaties taikymo, nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas nelaikė svarbiais kasatoriaus argumentų dėl viešojo intereso, susijusio su statyba miško žemėje, esančioje regioninio parko teritorijoje, pažeidimo, jų netyrė ir plačiau nepasisakė, taigi, ieškinio senaties termino klausimą išsprendė formaliai, nenustatinėjo ir neištyrė reikšmingų faktinių bylos aplinkybių. Kasacinis teismas minėtoje nutartyje buvo pažymėjęs ir tai, kad teismai nenustatinėjo ir plačiau nepasisakė, kurį iš dviejų viešųjų interesų – tinkamo miško ūkio paskirties žemės naudojimo užtikrinimo ir civilinių santykių stabilumo bei apibrėžtumo siekio – konkrečiu atveju reikėtų ginti, vadovavosi išimtinai civilinių teisiųjų santykių stabilumo ir civilinių santykių dalyvių teisėtų lūkesčių užtikrinimo principais, neatsižvelgdami į ginčo esmę, nenustatė, ar miškų apsauga šiuo konkrečiu atveju galėjo nusverti civilinių santykių stabilumo ir apibrėžtumo siekį, nevertino termino praleidimo priežasčių ir aplinkybių. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad apeliacinės instancijos teismas kasatoriaus argumentus dėl viešojo intereso apsaugos atmetė remdamasis tuo, kad statyba miško žemėje regioninio parko teritorijoje iš esmės galima, tačiau tokia teismo išvada nagrinėjamos bylos aplinkybių kontekste neatitiko ginčo statinių statybos dokumentų išdavimo metu galiojusio teisinio reglamentavimo. Tokį ieškinio senaties termino atnaujinimą reglamentuojančių teisės normų aiškinimą ir taikymą vertintino kaip neatitinkantį teisingumo ir protingumo principams, neatskleidžiantį ieškinio senaties instituto esmės, nukrypstantį nuo Konstitucinio Teismo formuojamos doktrinos dėl ypatingos ekologinės, socialinės ir ekonominės miško reikšmės. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį, kad apygardos teismui pripažinus, jog egzistuoja pagrindas atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą, gali būti aktualūs kasatoriaus teikiami argumentai dėl M. M. išduotų statybos leidimų. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija konstatavo, kad 2005 m. ir 2010 m. statybos leidimų išdavimo metu ginčo statiniai privačioje miško žemėje negalėjo būti statomi.

Kauno apygardos teismas, išnagrinėjęs ieškovės apeliacinį skundą, 2014 m. spalio 2 d. sprendimu panaikino 2012 m. gruodžio 27 d. Lazdijų rajono apylinkės teismo sprendimą ir priėmė naują sprendimą, kuriuo atnaujino ieškovei terminą ieškiniui pateikti ir ieškinį tenkino – pripažino negaliojančiais statybą leidžiančius dokumentus – Lazdijų rajono savivaldybės administracijos 2005 m. rugsėjo 27 d. statybos leidimą Nr. 56 ir 2010 m. spalio 28 d. leidimą statyti statinius Nr. LNS-14-101028-00124; įpareigoti atsakovą M. M. pašalinti savavališkos statybos darbų padarinius – per 6 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nugriauti savavališkai pradėtą statyti gyvenamąjį namą, ūkio pastatą, esančius (duomenys neskelbtini) (žemės sklypo kadastrinis Nr. (duomenys neskelbtini)), ir sutvarkyti statybvietę; per nustatytą terminą neįvykdžius teismo sprendimo, suteikė teisę ieškovei Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos, kodas 288600210, nugriauti pradėtą statyti gyvenamąjį namą, ūkio pastatą, esančius (duomenys neskelbtini) (žemės sklypo kadastrinis Nr. (duomenys neskelbtini)), ir sutvarkyti statybvietę išieškant jos patirtas išlaidas iš atsakovo M. M., a.k. (duomenys neskelbtini), iš atsakovo priteisė 48 Lt (13,90 Eur) bylinėjimosi išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, valstybei.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2015 m. liepos 1 d. nutartimi Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 2 d. sprendimą panaikino ir bylą perdavė Kauno apygardos teismui nagrinėti iš naujo. Teisėjų kolegija nurodė, kad apeliacinės instancijos teismui privalomi kasacinio teismo išaiškinimai, apeliacinės instancijos teismas

privalejo nustatyti, ištirti ir įvertinti konkrečias teisiškai reikšmingas aplinkybes, inter alia, aptariamo ieškinio senaties termino praleidimo priežastis ir aplinkybes, konkuruojančių viešųjų interesų gynybos svarbą, kurie teiktų pagrindą tinkamai pritaikyti ieškinio senaties atnaujinimą reglamentuojančias teisės normas, tačiau apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylą iš naujo, to nepadarė, nepagrindė vieno iš konkuruojančių viešųjų interesų gynybą.

IV. Apeliacinio teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados

Apeliacinis skundas tenkintinas.

Bylos duomenimis nustatyta, kad atsakovas M. M. 2005 m. balandžio 18 d. pirkimo–pardavimo sutartimi iš O. P. nuosavybės teise įsigijo 1,5580 ha žemės sklypą (duomenys neskelbtini). O. P. 2004 m. gruodžio 14 d. buvo išduotas projektavimo sąlygų sąvadas dėl statybų šiame žemės sklype (Nr. R12-146) kartu su nustatytais statinio architektūros ir statybos sklypo tvarkymo urbanistiniais projektavimo sąlygų reikalavimais (Nr. R8-14), jų pagrindu 2005 m. parengtas žemės sklype statytinų statinių projektas. 2005 m. rugsėjo 26 d. O. P. Lazdijų rajono savivaldybės administracijai pateikė prašymą išduoti statybos leidimą. 2005 m. rugsėjo 27 d. Lazdijų rajono savivaldybės administracija atsakovui M. M. išdavė statybos leidimą Nr. 56, leido žemės sklype statyti statinius, kurių statybos rūšis – nauja statyba. 2005 m. rudenį pagal šį statybos leidimą žemės sklype pradėta statyba. 2010 m. rugpjūčio 27 d. Alytaus teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus vyr. specialistas K. J. ir trečiojo asmens Veisiejų regioninio parko direkcijos atstovė atliko statybų patikrinimą vietoje, surašė Veisiejų regioninio parko direkcijos patikrinimo aktą Nr. 13. M. M. 2010 m. užsakė ir UAB „Lazdijų projektas“ parengė gyvenamojo namo projekto ir ūkinio pastato projekto korektūrą „Gyvenamojo namo projekto, ūkinio pastato projekto koregavimas 2010“. Su šiuo projektu 2010 m. rudenį jis kreipėsi į Lazdijų rajono savivaldybės administraciją, prašydamas išduoti statybos leidimą pagal gyvenamojo namo projekto ir ūkinio pastato projekto korektūrą. 2010 m. spalio 26 d. Lazdijų rajono savivaldybės administracija atsakovui M. M. išdavė statybos leidimą. Ieškovė, vykdydama 2011 m. liepos 20 d. gautą Lietuvos Respublikos specialiujų tyrimų tarnybos nurodymą patikrinti statybos leidimo išdavimo teisėtumą, 2011 m. liepos 27 d. Statybą leidžiančio dokumento parengimo ir išdavimo atitiktis teisės aktų reikalavimams patikrinimo akte konstatavo, kad atsakovui M. M. išduoti statybą leidžiantys dokumentai parengti nesilaikant Statybos įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų, todėl juos ginčija teismine tvarka.

Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2014 m. kovo 14 d. nutartyje konstatavo, kad atsakovo gyvenamasis namas ir ūkinis pastas miško žemėje negalėjo būti pastatyti – tokie statiniai neatitiko Miškų ir Žemės įstatymų nuostatų, jie nebuvo būtini miškų ūkio veiklai, kaip tai nustatyta Statybų privačioje žemėje reglamento 2 punkte. Iš teismų nustatytų aplinkybių konstatavo, kad ginčo pastatai pastatyti ne esančioje sodybvietėje, o buvusios (neišlikusios) sodybos pastatų vietoje, todėl Statybų privačioje žemėje reglamento 3 punkto norma, leidžianti statybas esančiose sodybvietėse, taip pat nesuteikė teisės atsakovui statyti ginčo pastatų, todėl sprendė, kad 2005 m. ir 2010 m. statybos leidimų išdavimo metu ginčo statiniai privačioje miško žemėje negalėjo būti statomi. Esant nurodytoms aplinkybėms, pripažintina, kad atsakovės Lazdijų rajono savivaldybės administracijos 2005 m. rugsėjo 27 d. statybos leidimas Nr. 56 ir 2010 m. spalio 28 d. statybos leidimas statyti naujus statinius yra neteisėti, todėl pripažintini negaliojančiais (Statybos įstatymo 23 straipsnis). Taigi, atsakovas M. M. pradėjęs statyti statinius neteisėtai. Atsakovo statiniai negali būti įteisinti pagal Statybos įstatymo 28 straipsnio nuostatas, parengus atitinkamus projektus ir gavus leidžiančius dokumentus, nes miško paskirties žemėje yra draudžiama bet kokia statyba, taigi tenkintinas ieškovės reikalavimas ir įpareigotinas atsakovas M. M. per šešis mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos pašalinti savavališkos statybos darbų padarinius – nugriauti pradėtą statyti gyvenamąjį namą, ūkinį pastatą ginčo žemės sklype (duomenys neskelbtini) (sklypo kadastrinis Nr. (duomenys neskelbtini)). Atsakovui

paminėto teismo sprendimo per nustatytą terminą neįvykdžius, ieškovei suteikiama teisė atlikti tokius veiksmus pačiai, išieškant iš atsakovo patirtas išlaidas (Statybos įstatymo 28 straipsnio 7 dalies 1 punktą).

Dėl ieškinio senaties taikymo ir ieškinio senaties termino atnaujinimo

Kaip minėta, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2015 m. liepos 1 d. nutartimi Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 2 d. sprendimą panaikino ir bylą perdavė Kauno apygardos teismui nagrinėti iš naujo, nurodydama, jog būtina nustatyti, ištirti ir įvertinti konkrečias teisiškai reikšmingas aplinkybes, inter alia, ieškinio senaties termino praleidimo priežastis ir aplinkybes, konkuruojančių viešųjų interesų gynybos svarbą, kurie teiktų pagrindą tinkamai pritaikyti ieškinio senaties atnaujinimą reglamentuojančias teisės normas.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatytas vieno mėnesio terminas kreiptis į teismą nuo skundžiamo akto paskelbimo arba individualaus akto ar pranešimo apie veiksmą (neveikimą) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos. Nagrinėjamos bylos medžiaga nustatyta, kad 2010 m. rugpjūčio 27 d. Alytaus teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus vyr. specialistas K. J. kartu su VĮ Veisiejų regioninio parko direkcijos atstove atliko statybos darbų teisėtumo patikrinimą dėl ginčo statybos. Byloje taip pat nustatyta, kad ieškovė su ieškiniu į teismą dėl statybą leidžiančių dokumentų pripažinimo negaliojančiais ir statybos padarinių šalinimo atsakovams Lazdijų rajono savivaldybės administracijai ir M. M. kreipėsi 2011 m. rugpjūčio 29 d. Taigi, kad ieškovė praleido ieškinio senaties terminą, kurio pradžia skaičiuotina nuo 2010 m. rugpjūčio 27 d., pripažinta jau 2014 m. kovo 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje.

Ieškinio senaties institutu užtikrinamas civilinių teisinių santykių stabilumas ir apibrėžtumas, praleidus terminą, ribojama galimybė ginti pažeistas teises, tačiau teismas turi teisę terminą atnaujinti, pripažinęs, kad jis praleistas dėl svarbios priežasties (CK 1.131 straipsnio 2 dalis). Klausimą, ar ieškinio senaties termino praleidimo priežastys pripažintinos svarbiomis, sudarančiomis pagrindą jį atnaujinti, teismas sprendžia atsižvelgdamas į ieškinio senaties teisinio instituto esmę ir paskirtį, ginčo esmę, ieškovo elgesį bei kitas reikšmingas aplinkybes, taip pat į protingumo, sąžiningumo bei teisingumo kriterijus (CK 1.5 straipsnis). Pažymėtina, kad terminas gali būti atnaujinamas tiek privatiems asmenims, tiek viešajam interesui ginantiems subjektams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-675/2013).

Apeliacinės instancijos teismas, siekdamas išsiaiškinti reikšmingas bylai aplinkybes, akcentuotas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. liepos 1 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-4171701/2015, bylą nagrinėjo žodinio proceso tvarka. Apeliantės atstovė prašė atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą. Jos aiškinimu, apie 2010 m. rugpjūčio 27 d. Veisiejų regioninio parko direkcijos patikrinimo aktą sužinojo tik tada, kai buvo pateiktas atsiliepinimas į ieškinį. Atstovės aiškinimu, Veisiejų regioninio parko direkcija nebuvo pateikusi oficialaus rašto dėl įtraukimo ieškovės specialisto į atliekamą patikrinimą, o jų darbuotojas K. J. savo vadovo neinformavo apie tai, kad dalyvavo patikrinime ir apie patikrinimo rezultatus. Pati Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija statybą leidžiančio dokumento patikrinimus atlieka tik pagal skyriaus planus arba tiriant gautus skundus. Nagrinėjamu atveju inspekcija patikrinimo neatliko ir apie statybas sužinojo tik 2011 m. liepos 20 d. gavusi Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos nurodymą patikrinti statybos leidimo išdavimo teisėtumą. Inspekcija operatyviai atliko patikrinimą, surinko medžiagą ir kreipėsi į teismą.

Šias apeliančios atstovės nurodytas aplinkybes patvirtina byloje esantys rašytiniai įrodymai. Kaip minėta, 2011 m. liepos 20 d. gautas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos nurodymas patikrinti 2010 m. statybos leidimo išdavimo teisėtumą. Atlikus šio leidimo išdavimo patikrinimą, 2011 m. liepos 27 d. surašyta patikrinimo išvada, konstatuojant, kad 2010 m. statybos leidimas išduotas nesilaikant teisės aktų reikalavimų. Nustačius šias aplinkybes, buvo tikrinamas ir 2005 m. statybos leidimo išdavimo teisėtumas. Pilnai surinkus medžiagą, 2011 m. rugpjūčio 29 d. pareikštas ieškinys teismui. Taigi, šios nustatytos aplinkybės leidžia manyti, kad Inspekcija nuo STT nurodymo gavimo patikrinimą atliko ir medžiagą surinko nedelsdama. Teisėjų kolegijos vertinimu, sutiktina su apeliante, kad dėl vieno darbuotojo, t. y. K. J., neatsakingo elgesio (nepranešimas darbdaviui apie dalyvavimą patikrinime ir jo rezultatus) neturėtų nukentėti viešojo intereso gynimas. Atkreiptinas dėmesys, kad K. J., nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, teismo posėdyje apklaustas kaip liudytojas, patvirtino, jog buvo pakviestas regioninio parko direkcijos, buvo patikrinta tik, ar yra leidimas ir darbai vykdomi pagal projektą, o paties leidimo išdavimo teisėtumas nebuvo tikrinamas. Teisėjų kolegija K. J. elgesį vertina kaip aplinkybes, ieškovei sukliudžiusias laiku kreiptis į teismą dėl pažeistų teisių gynimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-578/2007, 2008 m. kovo 14 d. civilinėje byloje Nr. 3K-38/2008). Todėl, esant nustatytiems priežastims, įvertinat operatyvų ieškovo elgesį gavus nurodymą ištirti 2010 m. statybos leidimo teisėtumą, vadovaujantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais, nurodytos priežastys laikytinos svarbiomis ir, teisėjų kolegijos vertinimu, būtų pagrindas atnaujinti terminą ieškiniui paduoti. Tačiau, kaip nurodė Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėjamu atveju svarbu nustatyti ir tai, kuris iš dviejų viešųjų interesų – miškų apsaugos ar civilinių santykių stabilumo ir apibrėžtumo, santykių dalyvių teisėtų lūkesčių yra gintinas šioje byloje.

Konstitucinis Teismas 2005 m. gegužės 13 d. nutarime pažymėjo, kad žemė, miškai, parkai, vandens telkiniai yra ypatingi nuosavybės teisės objektai, nes žemės, miškų, parkų, vandens telkinių tinkamas naudojimas ir apsauga yra žmogaus egzistavimo, žmogaus ir visuomenės išlikimo bei raidos sąlyga, tautos gerovės pagrindas. Pagal Konstituciją natūrali gamtinė aplinka, gyvūnija ir augalija, atskiri gamtos objektai, taip pat ypač vertingos vietovės yra visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės; jų apsauga bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas – tai viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė. Šią priedermę įgyvendindama valstybė gali įstatymais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad būtų ribojamas atskirų gamtos aplinkos objektų (gamtos išteklių) naudojimas, o tam tikri teisinių santykių subjektai būtų įpareigoti atitinkamai veikti arba susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų.

2006 m. kovo 14 d. nutarime Konstitucinis Teismas konstatavo, kad Konstitucijoje nėra nuostatų, kurios leistų teigti, jog žemė galėtų būti naudojama gyvenamajai, visuomeninei ir ūkinei komercinei statybai be jokių techninių, statinių saugumo ir racionalaus jų išdėstymo reikalavimų, neplanuojant teritorijų urbanizavimo. 1998 m. birželio 1 d. nutarime Konstitucinis Teismas yra pasisakęs, kad miškas yra vienas pagrindinių gamtos turty; jis yra vienos bendros ekologinės sistemos dalis, tarnauja visuomenės ir žmonių gerovei, saugo kraštovaizdžio stabilumą, gerina aplinkos kokybę; ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas). Taigi, tam tikri nuosavybės teisės suvaržymai galimi ir teisės aktais ribojant statybą miško žemėje.

Tais atvejais, kai pagal teisinį reglamentavimą atitinkamų statinių statyba toje vietoje iš viso negalima, valstybės kišimasis į nuosavybės teisę paprastai pasireiškia neteisėto statinio nugriovimu ar įpareigojimu jį nugriauti. Konstitucinis Teismas 2011 m. sausio 31 d. nutarime konstatavo, kad CK 4.103 straipsnio (2006 m. spalio 17 d. redakcija) 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį teismas, išnagrinėjęs bylą dėl statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, padarinių, privalo priimti sprendimą įpareigoti statytoją statomą statinį nugriauti ar jį reikiamai pertvarkyti (dalį statinio nugriauti, jį perstatyti ir pan.) tais atvejais, kai atlikti statybos darbai toje vietoje yra apskritai negalimi, o nustatyti pažeidimai

objektyviai gali būti pašalinami tik nugriaunant ar perstatant statinį, yra proporcingas (adekvatus) padarytam pažeidimui ir atitinkantis siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus apginti pažeistas asmenų teises, išlaikyti teisingą visuomenės ir asmens interesų pusiausvyrą, užtikrinti aplinkos, saugomų teritorijų ir vertingų vietovių, kitų gamtos objektų apsaugą, tinkamą, racionalų teritorijų naudojimą, ir vertintinas kaip konstituciškai pagrįstas.

Nagrinėjamu atveju neginčytinai nustatyta, kad ginčo statiniai statomi miško žemėje, esančioje Veisiejų regioninio parko funkcinėje (duomenys neskelbtini) kraštovaizdžio draustinio zonoje, ir kad 2005 m. ir 2010 m. leidimų išdavimo metu ginčo statiniai privačioje žemėje negalėjo būti statomi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-156/2014). Pažymėtina, kad Vieisiejų regioninis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 “Dėl regioninių parkų ir draustinių steigimo”, siekiant išsaugoti Vieisiejų ežeryno miškingą kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą ir kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti. Regioninio parko paskirtis, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490 “Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo”, yra išsaugoti (duomenys neskelbtini) ežeryną – susikertančių ežerų dublonių sistemą, botaniniu požiūriu vertingą (duomenys neskelbtini) ežerų tarpuežerį, išsaugoti kultūros paveldo vertybes, iš jų Veisiejų urbanistinį kompleksą, piliakalnius ir alkakalnius; gamtinės ekosistemos stabilumą, biotos komponentus, savitą augaliją ir gyvūniją; atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtos, kultūros kompleksus bei objektus; vykdyti tyrimus ir stebėjimus, kaupti informaciją gamtosaugos, kultūros paveldo apsaugos ir kitose srityse; sudaryti sąlygas plėtoti pažintinį turizmą ir poilsivimą tam skirtose zonose ir vietose, nustatytose regioninio parko tvarkymo plane (planavimo schemeje); reglamentuoti ūkinę veiklą ir statybų plėtotę pagal regioninio parko tvarkymo planą (planavimo schemeją); vykdyti švietėjišką ir kultūrinę veiklą, propaguoti gamtos ir kultūros paveldą bei jo apsaugą.

Atsižvelgiant į ginčo statinių vietą, t. y. miško žemę ir į Veisiejų regioninio parko teritoriją, parko įsteigimo tikslus, teisėjų kolegijai nekyla abejonių, kad ieškiniu siekiama apginti viešąjį interesą – miškų ūkio paskirties žemės naudojimą, natūralios aplinkos apsaugą, kultūros paveldo vertybę – Veisiejų regioninį parką, taip pat užtikrinti statybų teisėtumą.

Tačiau sutiktina ir su atsakovo atstove, kad atsakovas turėjo teisėtų lūkesčių. Teisėjų kolegija pažymi, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad teisėtų lūkesčių apsauga – tai vienas iš Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų. Ji suponuoja inter alia tai, kad valstybė turi pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus (Konstitucinio Teismo 2007 m. liepos 5 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2003 m. kovo 4 d., 2003 m. liepos 4 d., 2003 m. gruodžio 3 d. nutarimuose yra konstatavęs, kad vienas iš teisėtų lūkesčių apsaugos principo elementų yra teisių, įgytų pagal Konstituciją, Konstitucijai neprieštaraujančius įstatymus ir kitus teisės aktus, apsauga. Taigi viena iš teisėtų lūkesčių apsaugos principo taikymo sąlygų – kad asmuo būtų teisėtai pagal galiojančius teisės aktus įgijęs civilines teises. Byloje, kaip minėta, ši sąlyga nenustatyta, todėl nėra teisinio pagrindo šioje byloje taikyti teisėtų lūkesčių apsaugos principo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. rugpjūčio 23 d. nutartis civilinėje byloje bylos Nr. 3K-3-344/2011).

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2008 m. liepos 25 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-146-335-08 išaiškino, kad įgyvendinant teisinės valstybės principą turi būti užtikrinamas teisinių santykių stabilumas, kuris nebūtų užtikrintas, jei teisinių santykių subjektai neribotą laiką negalėtų būti tikri, ar dėl jų atžvilgiu priimtų administracinių aktų nebus inicijuojamas viešojo intereso gynimo procesas teisme.

Kaip nustatyta nagrinėjamu atveju, atsakovas, teigia, kad statybos darbai buvo pradėti 2005 m. Liudytojas V. K. 2012 m. balandžio 23 d. teismo posėdžio metu parodė, kad jis 2005 m. vasaros pabaigoje ar jau rudens metu, M. M. prašymu, nuėmė gruntą ir iškasė pamatus vienam statiniui, nes sugedo technika, darbus baigė prieš dvejus metus. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į 2010 m. rugpjūčio 27 d. aktą, kuriame fiksuota darbų pradžia (liejami pamatai dviem pastatams). 2011 m. rugsėjo 11 d. Alytaus rajono apylinkės teismo nutartimi taikytos laikinosios apsaugos priemonės, kuriomis statybos darbai buvo sustabdyti, tačiau, kaip galima spręsti iš bylos medžiagos, 2012 m. kovo 21 d. atlikus patikrinimą, buvo nustatyta, kad atsakovas nesilaikė teismo nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Nors atsakovo atstovė nagrinėjant apeliacinį skundą žodinio proceso tvarka, aiškino, kad darbai buvo būtini siekiant išsaugoti pastatą žiemos metu, tačiau teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad, kaip matyti iš ieškovės prašymo, jau pritaikius laikinąsias apsaugos priemones, buvo pilnai įrengta abiejų pastatų stogo konstrukcija, uždengta stogo danga (molio čerpės), o tokie darbai nebuvo būtini atstovės nurodytam tikslui. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, atsakovo M. M. lūkesčiai negali būti vertinami kaip teisėti.

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į proporcingumo principo reikalavimus, į nustatytas aplinkybes, prioritetą suteikia viešajam interesui – miškų ūkio paskirties žemės naudojimo, natūralios aplinkos apsaugos, kultūros paveldo vertybės – Veisiejų regioninio parko, išsaugojimui, pripažindama tai didesne vertybe nei teisės į statybą įgyvendinimo stabilumo siekis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-143/2010).

Teisėjų kolegijos nuomone, įvertinus anksčiau aptartas aplinkybes dėl ieškinio senaties termino praleidimo priežasčių, tai, kad praleistas terminas nėra neprotingai ilgas, konstatavus, kad pareikštu ieškiniu siekiama apginti visuomenei svarbius interesus, pareikšto ieškinio atmetimas dėl ieškinio senaties termino pasibaigimo neatitiktų ieškinio senaties instituto paskirties. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra akcentavęs, kad ieškinio atnaujinimo klausimas turėtų būti sprendžiamas byloje, kuriose ginamas viešasis interesas, ginčijant galimus neteisėtus aktus, kuriems likus galioti būtų paneigtos kitų asmenų teisės ir iš ne teisės atsirastų teisė. Tokiu atveju viešasis interesas užtikrinti realią pažeistų subjektinių teisių apsaugą nusveria interesą garantuoti teisinių santykių stabilumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-675/2013).

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į nustatytas aplinkybes, pripažįsta, kad ieškovė ieškinio senaties terminą kreiptis į teismą praleido dėl svarbių priežasčių ir ieškinio senaties terminą ieškiniui pateikti atnaujina (CK 1.131 straipsnio 2 dalis).

Apeliacinės instancijos teismo nustatytos aplinkybės yra esminės, kurios sudaro pagrindą ieškovės ieškinį patenkinti, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintinas ir priimtinas naujas sprendimas (CPK 326 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 330 straipsnis).

Ieškovės ieškinį patenkinti, iš atsakovo M. M. priteistinos bylinėjimosi išlaidos valstybei, susijusios su procesinių dokumentų įteikimu (CPK 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 96 straipsnio 1 dalis).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos CPK 326 straipsnio 1 dalies 2 punktu, teisėjų kolegija,
n u s p r e n d ž i a:

Alytaus rajono apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimą panaikinti. Priimti naują sprendimą – atnaujinti ieškovei Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos terminą ieškiniui pateikti ir ieškovės ieškinį patenkinti.

Pripažinti negaliojančiais statybą leidžiančius dokumentus – Lazdijų rajono savivaldybės administracijos 2005 m. rugsėjo 27 d. statybos leidimą Nr. 56 ir 2010 m. spalio 28 d. leidimą statyti statinius Nr. LNS-14-101028-00124.

Įpareigoti atsakovą M. M., a.k. (duomenys neskelbtini), pašalinti savavališkos statybos darbų padarinius – per 6 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nugriauti savavališkai pradėtą statyti gyvenamąjį namą, ūkio pastatą, esančius (duomenys neskelbtini) (žemės sklypo kadastrinis Nr. (duomenys neskelbtini)), ir sutvarkyti statybvietę.

Per nustatytą terminą neįvykdžius teismo sprendimo, suteikti teisę ieškovei Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos, kodas 288600210, nugriauti pradėtą statyti gyvenamąjį namą, ūkio pastatą esančius (duomenys neskelbtini) (žemės sklypo kadastrinis Nr. (duomenys neskelbtini)), ir sutvarkyti statybvietę išieškant jos patirtas išlaidas iš atsakovo M. M., a.k. (duomenys neskelbtini).

Iš atsakovo M. M., a. k. (duomenys neskelbtini), priteisti valstybei (Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, kodas 188659752, į biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), „Swedbank“, AB, banko kodas 73000), 6,64 Eur išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, valstybei.

Kolegijos teisėjos

Nijolia Indreikienė

Virginija Lozoraitytė

Rūta Palubinskaitė